

Spørsmål 9 (2024) fra Kari Palm (MDG): Bruk av slam til gjødsling

Til: Kommunedirektøren
Fra: Kari Palm (MDG)

Dato: 08.01.2024
Saksnr: 24/00101-9
Deres ref:

Beboere i Skoger opplever å bli syke og ha helseplager som de mener kan ha sammenheng med slamspredning på jordene i nærheten. Mange undres over hvor dette slammene kommer fra og hva slammene kan inneholde av både tungmetaller, mikroplast og annet helseskadelig.

1. Hvilke regler og avtaler gjelder ved bruk av slam som gjødsel?
2. Hvilke tester og prøver gjøres av kloakkslam og annet slam som skal brukes?
3. Hvordan kan berørte forsikres om at slammene som blir brukt som gjødsel ikke inneholder helseskadelige stoffer?
4. Hva gjøres med helseskadelig slam, og hva gjøres for å unngå at det spres i naturen og i hele næringskjeden?

Svar

1. Hvilke regler og avtaler gjelder ved bruk av slam som gjødsel?

Bruk av avløpslam som gjødsel/jordforbedringsmiddel (øke det organiske innholdet i jorda) er regulert i forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav ([gjødselvarerforskriften](#)). Bruker av avløpslam har et selvstendig ansvar for at bruk og lokal lagring er i henhold til dette regelverket, og er pliktet til å føre internkontroll i tråd med [forskrift om miljørettet helsevern § 12](#). Bruk av avløpslam som gjødsel skal også inngå i foretakets gjødslingsplan. Kravene til gjødslingsplan er hjemlet i [forskrift om gjødselplanlegging](#).

Tilsynet med forskriften er delt mellom Mattilsynet og kommunen. Mattilsynet fører tilsyn med produksjonen av avløpslam hos de ulike produsentene, slik at slammene er trygt i bruk med tanke på miljø og dyre-, folke- og plantehelse. Kravene til produksjonen og produktkvalitet er hjemlet i forskriftens [del 2](#) (lenke).

Kommunen fører tilsyn med lagring og bruk av ferdig hygienisert slam. For at kommunen skal kunne ha oversikt og utføre sin tilsynsplikt, må den som planlegger å mellomlagre og bruke avløpslam som jordforbedringsmiddel, melde fra om planene sine til kommunen. Meldingen må sendes senest to uker før brukeren mottar slam for lokal lagring eller bruk (jf. [§ 25a](#)). I meldingen skal det fremkomme hvordan kravene i regelverket blir ivaretatt og det skal følge med en varedeklarasjon. Varedeklarasjonen er utarbeidet av produsenten av avløpslammet og skal blant annet inneholde opplysninger om varetype, råvarer, innhold av næringsstoffer, kvalitetsklasse (kun slam i kvalitetsklasse I og II er tillatt for bruk som jordforbedring til matproduksjon, jf. [§ 27](#)) og bruksbegrensninger. Varedeklarasjonen skal også gi anbefalinger om lagring og bruk av produktet.

Kommunedirektør

Politisk sekretariat

Organisasjonsnummer
921234554

Postadresse
Postboks 7500
3008 DRAMMEN

Besøksadresse

Telefon +4732040000
kommunepost@drammen.kommune.no

Når kommunen mottar meldingen, vurderer virksomhet Miljø og landbruk, i samråd med Samfunnsmedisinsk avdeling, om planene er i tråd med forskriftens krav. Dersom det er behov for det, får innmelder veiledning av kommunen. Samfunnsmedisinsk avdeling har også mulighet til å pålegge retting av forhold som kan ha en negativ innvirkning på helse (jf. [folkehelseloven § 14](#)).

Bestemmelsene som omhandler lagring og bruk er hjemlet i gjødselvereforskriftens [del 3](#) (lenke). Her stilles det blant annet krav om at:

- lagring av avløpslam ikke skal plasseres på flomutsatte områder eller så nært vassdrag, brønn eller annet vannforsyningsystem at det medfører fare for forurensning. ([§ 18](#))
- spredning av gjødselvarer av organiske opphav (som f.eks. slam) skal skje i perioden 15. februar til 1. november. Det er ikke tillatt å spre gjødselvarer på snødekket eller frossen mark. ([§ 23](#))
- produkter med avløpslam ikke skal spres på areal der det dyrkes grønnsaker, poteter, bær eller frukt. Der produkter med avløpslam er spredt kan det først dyrkes slike vekster minimum tre år etter siste sprededato. ([§ 25](#))
- produkter med avløpslam skal nedmoldes straks og senest 18 timer etter spredning. ([§ 25](#))

Lagring av avløpslammet vil, avhengig av omfang og varighet, være omfattet av forurensningsloven [§ 28 \(forsøpling\)](#) eller [§ 29 \(krav til anlegg for behandling av avfall\)](#). Dersom lagringen er omfattet av [§ 29](#), skal foretaket søke Statsforvalteren om tillatelse etter forurensningsloven.

2. Hvilke tester og prøver gjøres av kloakkslam og annet slam som skal brukes?

Avfalls- og avløpslambaserte gjødselvarer skal være registrert hos Mattilsynet før bruk og de skal være trygge å bruke. Kvalitetskravene i gjødselvereforskriftens [del 3](#) er med på å sikre trygg bruk av disse gjødselvarerne i den forstand at de er hygienisk trygge og ikke tilfører jorda uakseptable mengder miljøgifter.

Gjennom hele produksjonsprosessen skal det foregå en kvalitetssikring. Alle produsenter av gjødselværer er derfor pålagt å utføre prøveuttak. Prøveuttakene skal foregå etter rutiner fastsatt av mattilsynet (jf. gjødselvereforskriften [§ 7](#)) og inngår som en del av virksomhetens internkontrollsystem (gjødselvereforskriften [§ 5](#)).

Ifølge Forskriftenes [§ 10](#) er det obligatorisk å teste for termotolerante koliforme bakterier (ev. E. coli), salmonella, parasittegg og Salmonella i slammet. Det er også krav om risikovurdering av slamleveransene for å unngå uønskede nivåer av organiske giftstoffer. Slammet som leveres renseanlegg kan kun ha et maksimalt tungmetallinnhold i henhold til grenseverdiene angitt i [§26](#). Dersom innholdet av tungmetaller er over grenseverdiene for det som er tillatt å bruke i landbruk, skal slammet legges i deponi.

3. Hvordan kan berørte forsikres om at slammet som blir brukt som gjødsel ikke inneholder helseskadelige stoffer?

Avløpslam produsert i tråd med gjeldende regelverk er vurdert som trygt å bruke. Hovedansvaret for at kravene om produktkvalitet og produktmerking/varedeklarasjon av gjødselvarer følges, ligger hos ansvarlig produsentfirma. I gjødselvereforskriften [§ 13](#) stilles det krav til produktmerking og varedeklarasjon. Produktmerking og varedeklarasjon skal sikre at brukeren av produktet får tilstrekkelige opplysninger om produktet.

Mattilsynet fører tilsyn med produksjonen av avløpsslammet og andre gjødselvarer av organisk opphav. Mattilsynet kan forby produkter som ikke tilfredsstillt kvalitets- og merkekravene (jf. [gjødselvarerforskriftens §9](#)). Innbyggere eller kommunen kan ta kontakt med Mattilsynet via deres nettside, dersom det er tvil om produktets kvalitet eller om produsenten etterlever regelverket i sin produksjon.

4. Hva gjøres med helseskadelig slam, og hva gjøres for å unngå at det spres i naturen og i hele næringskjeden?

Helseskadelig slam kan håndteres på ulike måter. Er det overskridelser av tungmetaller, plantevernmidler eller organiske miljøgifter må avløpsslammet legges på deponi. Er det snakk om mikrobiologisk helsefare så skal slammet returneres produsenten for ny hygienisering. Det er Mattilsynet som vurderer dette i forbindelse med tilsyn eller etter mottatt henvendelser fra innbyggere og/eller kommunen.

Mattilsynet kan kontaktes dersom det er behov for mer utfyllende informasjon angående spørsmål 2, 3 og 4.

Mattilsynet

E-post: postmottak@mattilsynet.no

eDialog: De kan også kontaktes via [eDialog](#)

Varsle: Mattilsynet kan varsles ved å bruke [denne lenken](#).